سیمۆن دی بۆڤوار

فێمینستەکەی بوونگەرایی

ئامادەکردنی لەئینگلیزییەوە: شاسوار کەمال مەحمود

سەرەتا :

لە ڕێگەی نووسینەکانی و ئەو شێوازە ژیانەی پەیڕەوی کردووە ,سیمۆن دی بۆڤوار بارمەتی زۆر کەسی داوە دید و نیگایان بۆ ژیانیان بدۆزنەوە بەتایبەتی ئافرەتان.ئەو پرۆفیسۆر ,چالاکوانی سیاسی,فێمینیست,فەیلەسوف و نووسەر بوو.سەرەڕای ئەوە ش زۆرترین ناسراوی ئەو بریتیە لە هاوڕێیەتی بەردەوامی لەگەڵ ژان پۆل سارتەری دامەزرێنەری بوونگەرایی نوێ دا .دی بۆڤوار زۆر زوو بووە پەیڕەوکەری بۆچوونەکانی سارتەر دەربارەی بوونگەرایی:ئەو فەلسەفەیەی تەئکید لەسەر بەرپرسیارێتی تاك دەکاتەوە بۆئازادیەکانی بەرامبەر ژیان و بیروباوەڕە تایبەتیەکانی.

باکگراوند :

سیمۆن دی بۆڤوار ساڵی (□□□□) لە پاریس لەدایك بووە.دایکی ئافرەتێکی شەرمنی خواپەرست بووە,باوکیشی سەرکێشێکی ژیاندۆست بووە.ئەم دوو جۆرە جیاوازە لە کەسایەتی نێوان باوك دایکیدا وای لە سیمۆنی گەنج کرد بۆخۆی ژیانی بدۆزێتەوە و لە دنیا تێ بگات.لە تەمەنی هەرزەکاریدا دەستی کرد بەپرسیارکردن دەربارەی بەها مادی وبۆرجوازیەکان.دواتر دایکی دەینێرێت بۆ قوتابخانەیەکی کاسۆلیکی تایبەت.لەکاتێکدا دی بۆڤوار نارازی بوو بەرامبەر سنووردارکردنە زۆرەکانی قوتابخانەکەی. سیمۆن کەوتە نێوان ناسین و بەراوردکردنی دوو جۆر ژیانی جیاوازەوە:ژیانێکیان بریتی بوو لەبیروباوەڕێکی پیرۆز و خۆئامادەکردن بۆ ژیانی دوای مردن.ژیانەکەی تریشیان بریتی بوو لە باوەشکردن بەدنیادا بە هەموو خۆشی لەزەتەکانیەوە.ژیانێك تام لە خۆشی و لەزەتەکانی دنیا بکات و گرنگی بدات بەو واقیعەی کەهەیە.سیمۆن ڕێگای دووەمی هەڵبژارد,هەربۆیە لەو کاتەوە پەیوەندی و تێگەیشتنی لەگەڵ دایکیدا بەرەو نارەحەتی و زەحمەتی ڕۆیشت.

خوێندەواری :

دی بۆڤوار لە ساڵی □□□□ بڕوانامەی زانکۆ لە بواری فەلسەفە لە زانکۆی سۆربۆن فەڕەنسا بەدەست دەهێنێت.لەساڵی □□□□ -□□□□ وەك مامۆستا لە خوێندنگا جیاوازەکانی پاریس وانەی فەلسەفە دەڵێتەوە.سەرەتا سەرپەرشتیارەکانی نمرەی مام ناوندیان بۆ دادەنا لەکاتی هەڵسەنگاندنیدا,بەڵام دوای ماوەیەك گەیشتنە ئەو باوەڕەی کە سیمۆن دی بۆڤوار مامۆستایەکی زۆر سەرکەوتووی وتنەوەی وانەی فەلسەفەیە.لەساڵی □□□□ دا سیمۆن واز لەکاری مامۆستایەتی دەهێنێت و دەست دەکات بەکاری نووسین.لەکاتێکدا ئەو کارەکانی دەنووسی زۆر کاریگەر بوو بە بارودۆخی سیاسی دوای جەنگی جیهانی لە فەڕەنسا.هەروەها زۆر کاریگەر بوو بە بیرەوەریەکانی سارتەر کە ماوەی نۆ مانگ زیندانی بوو لای ئەڵمانیەکان.

ئەوکاتەی فەڕەنسا لەلایەن ئەڵمانیەکانەوە داگیرکرابوو لە ماوەی جەنگی جیهانی دووەمدا ,سارتەر و سیمۆن و هاوڕێکانی بەیەکەوە کاریان دەکرد و هیواخوازبوون هاوپەیمانان ئەوروپا لەدەست ئەڵمانیا ڕزگار بکەن.دوای کۆتایی هاتنی جەنگ سارتەر و سیمۆن و هاوڕێ ڕۆشنبیرەکانی تریان پەیوەندیان نەکرد بە پارتی کۆمۆنیستی دەسەڵاتدارەوە بەڵکو بۆ خۆیان پارتێکی دیموکراتیان دامەزراند.سەرەتا سارتەر و سیمۆن و هاوڕێکانی زۆر گەشبین بوون بەم هەنگاوەیان ,بەڵام دوای ساڵانێکی زۆر لەکارکردن و ململانێ تەواو بێ هیوابوون.

کارەکانی:

سەرەڕای کارە سیاسی و فەلسەفیەکانی ,سیمۆن دی بۆڤوار , چالاك بوو لە بواری مافەکانی کۆمەڵی مەدەنی:ئەو زۆر پشتیوانی لەیاسای لە بارىردن دەکرد هەروەها بەرگری زۆری لەو ئافرەتانە دەکرد کە ڕووبەڕووی ئازادان بوو بوونەوە و لە سەنتەرەکانی داڵدەدان ژیانیان بەسەر دەبرد.

لەماوەی کارکردن و چالاکی سیاسیدا سیمۆن زۆر

چیرۆکی دەربارەی ژیانی ئافرەتان کۆکردەوە.دوای ساڵانێکی زۆر لە ئامادەکردن و کۆکردنەوە ئەو چیرۆکانە بوون بە بناغەی یەکێك لە بەناوبانگترین کتێبەکانی ئەویش کتێبی "رەگەزی دووەم- The Second Sex) ە.

لەکاتێکدا ئەو پەرتووکە لە ساڵی □□□□ دا نووسراوە کاریگەری لەسەر جوڵانەوەی ژنان تا رۆژی ئەمڕۆش بەردەوامە.چالاکوانانی نوێی ژنان ئەم پەرتووکە بە ڕێگە خۆشکەرێك دادەنێن بۆ دروست بوونی جوڵانەوەی ژنانی جیهان.لە وکتێبەدا دی بۆڤوار تێگەیشتنی خۆی دەربارەی ژیانی خۆی باس دەکات,هەروەها ئاماژە بەوە دەکات کە بوون بە ئافرەت لە سروشتەوە بەدەست نەهاتووە بەڵکو کۆت وبەندەکانی کۆمەڵگا خوڵقاندویەتی .هەر لەو کتێبەدا دی بۆڤوار روونی دەکاتەوە کە ئافرەت پەراوێز خراوە لەلایەن کۆمەڵگای پیاو سالارەوە,ئەگەرنا ئافرەتان لە رووی بایۆلۆژی و سایکۆلۆژی وروۆشنبیری بەوە لە پیاوان کەمتر نین.

سیمۆن دی بۆڤوار لەماوە ژیانیدا پێنج رۆمانی نووسیوە کە باس لە بیرو بۆچوونە بوونگەراییەکانی دەکات .هەروەها پێنج ئۆتۆبایۆگرافیشی نووسیوە.لە ئۆتۆبایۆگرافیەکانی سەرەتادا باس لە ژیانی منداڵی و هەرزەکاری و بینینی سارتەر و داگیرکردنی فەرەنسا لەلایەن ئەڵمانیاوە دەکات.لە ئۆتۆبایۆگرافیەکانی کۆتایدا باس لە هەندێك بابەتی جیدی فەلسەفی دەکات وەك پیربوون و مردن و جەنگی جەزائیر و شەری سارد .بەهۆی دەوڵەمەندی وسەرکەوتنی کارەکانییەوە دی بۆڤوار چەندان خەلاتی وەرگرتووە لەوانە:

ساڵی □□□□ Prix Goncourt .
ساڵی □□□□ Jerusalem Prize.
ساڵی □□□□ Austrian State Prize .
ساڵی □□□□ The summing Prize.

لەگەڵ سارتەر:

دی بۆڤار ئەوکاتەی قوتابی بوو لە زانکۆی سۆربۆن هاورێیەتی لەگەڵ سارتەردا پەیدا دەکات ئەو کاتە تەمەنی □□ ساڵان بوو.لەو رۆژەوەی یەکتریان بینی هاورێیەتیان بەردەوام بوو بۆ ماوەی □□ ساڵ.وەك دوو هاورێ و خۆشەویست یەیەکەوە دەستیان بەکارکردن کرد و گۆڤارێکی ئەدەبیان دەرکرد,هەروەها بۆ ماوەی چەندین ساڵ بەیەکەوە هەفتانە بەرنامەی رادیۆییان پێشکەش دەکرد.لەزۆر وڵات و لە زۆر شوێنی جیاوازدا محازەرە وکۆبوونەوەیان لەسەر زۆر بابەتی زیندووی رۆژگار ئەنجامداوە.بەتەنها و لەگەڵ سارتەر زۆر سەفەر و گەرانی کردووە.دی بۆڤوار نامەنووسێکی سەرکەوتوو بووە ئەگەر لەماڵ بووایە باخوود لەسەفەر.دوای مردنی دوو بەرگ نامەکانی چاپکران کە زیاتر لە هەزار پەرە دەبن.لە بەرگێکیاندا کە ناوی "نامەکان بۆ سارتەر"ە کە □ ساڵ دوای مردنی چاپکراوە لە نامەیەکدا,ئەو کاتەی لەسەردانی کالیفۆرنیا بووە, بۆ سارتەر نووسیویەتی :بەم وڵاتە زۆر ئالودە بووم هەروەك نیشتیمانی خۆم.....بێ ئومێدیم تووش دەبێت لەلایەنی سیاسیەوە.بەرگی دووەمی نامەکانی بەناوی "دڵداری ئەتڵەنتی"یە.زۆربەی نامەکەکانی ئەم بەرگە بۆ (نیلسۆن ئەلگرین) نووسراون.

سیمۆن دی بۆڤوار ناسراو بوو بە پەیوەندییە تایبەتیەکانی .بۆ نمونە لەگەڵ سارتەر باسیان لە ژیانی هاوسەری کردبوو بەلام پێیان باشتر بوو ئەوکارە نەکەن, خۆیان دانابوو بۆ "خۆشەویستیەکی لە ناکاو".سەرەرای پەیوەندی لەگەڵ سارتەر ,دی بۆڤوار "خۆشەویستی لەناکاو"ی لەگەڵ نووسەر و خاوەنی خەلاتی شیکاغۆ (نیلسۆن ئەلگرین)هەبوو.ئەوان لە ویلایەتی شیکاغۆ یەکتریان بینی بوو لەیەکەم سەردانی دی بۆڤار بۆ ویلایەتەیەکگرتووەکانی ئەمریکا لە ساڵی □□□□ دا.لە یەکێك لەنامەکانیدا بۆ نیلسۆن ,سیمۆن باس لەیەسەربردنی رۆژێك لە ژیانی دەکات لە و کاتەوەی لەخەو هەڵدەستێت تا نیوەشەو ئەکاتەی دووبارە دەخەوێتەوە.لەنامەکەدا بە وردی باس لە بەسەربردنی کاتەکانی و حەزەکانی و

خواردنەکانی دەکات.کەئەمەش بەهێزی پەیوەندی نێوانیان دەردەخات.پەیوەندی نێوان سیمۆن و نیلسۆن ماوەی □□ ساڵ بەردەوام بوو,لەو ماوەیەدا هەشت جار یەکتریان

سیمۆن و سارتەر

بینیوە.هەندێك سەردانیان ماوەکەی کورت بووە کە سێ ڕۆژی خایاندووە ,هەندێك سەردانیشیان ماوەکەی درێژبووە کە چەند مانگێکی خایاندووە.

سیمۆن دیبۆڤار لە □□□□/□/□□ کۆچی دوایی کرد,دوای پێنج ڕۆژ تەرمەکەی لە پاریس بەخاك سپێردرا لە تەنیشت گۆڕەکەی سارتەرەوە. لە مەراسیمەکەدا هەزاران کەس لەسەرتاسەری جیهانەوە لە : کەسانی سەربەخۆ,ڕێکخراوەکانی ژنان,تەندروست کاران, دەزگاکانی چاپ...و خەڵکانی دی ئامادەی بوون.

نووسین و فێرکردنەکانی دی بۆڤوار دەربارەی ژیانی تایبەتی خۆی بوون ,ژیانێك کە خۆی هەڵیبژاردبوو ,بەڵام لەهەمانکاتدا خەڵکانێکی زۆر سوودیان لێ وەرگرت و پێی کاریگەربوون.کار و چالاکیە مەزنەکانی سیمۆن فێرمان دەکات کە "تەنها کەسێك" دەتوانێت جیاوازی گەورە لە جیهاندا بخولقێنێت.

نوێنەری ماکمیلان بۆ پەروەردە لە هەرێمی کوردستان.

– ماکمیلان بۆ پەروەردە بە هاوکاری وەزارەتی پەروەردەی حکومەتی هەرێمی کوردستان هەڵدەستێت بە گۆڕینی پرۆگرامی زمانی ئینگلیزی بۆ قوتابخانەکانی کوردستان لە پۆلی یەکەمی بنەڕەتییەوە بۆ پۆلی دوانزەیەمی ئامادەیی.

سەرچاوە:ئینتەرنێت